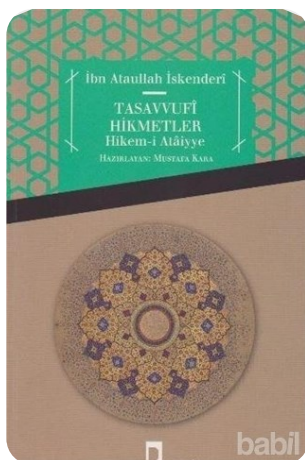

**Hikem-i Atâiyye: Tasavvufî Hikmetler Dergâh
Yayınları, İstanbul 2003, 188 s.**

İbn Ataullah İskenderî

Hazırlayan: Mustafa Kara

Yıldız Boğa*

Teneffüs ettiğin her bir nefeste, O'nun sende icra ve imza ettiği bir kaderi vardır.
(Hikem-i Atâiyye-21. Hikmet)

* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ylboga@gmail.com,
ORCID: 0000-0003-0034-7576

Mısır'ın İskenderiye şehrinde dünyaya gelen İbn Ataullah el-İskenderî, tahsilini burada tamamlamış, 674/1275'te Şeyh Ebu'l-Abbas Mürsî ile tanışıp sohbetlerine katılmıştır. Mürşidinin vefatı sonrası (686/1287) hayatının geri kalanını Kahire'de geçirmiş, 709/1309 yılında Medrese-i Mansuriye'de vefat etmiştir. Tilemsânî, İbn Fârız ve İbnü'l-Arabî gibi sûfilerden sonra yaşayan İbn Atâullah dönemin vahdet-i vücud, vahdet-i şuhûd tartışmalarına dâhil olmadan çizgisini muhafaza etmiştir.

İbn Ataullah insan, varlık (eşya) ve Allah konularını belirli usul ve esaslar üzerine temellendiren tasavvufî düşüncenin temsilcilerindendir. Onun din-tasavvuf anlayışında riya ve şöhretten uzak bir ibadet ve taat, tevekkül, teslimiyet, recâ ve ümit öne çıkan terimlerdir. Sözleri aşk ve cezbenin coşkuluğundan ziyade, tevekkül ve tefekkürün inceliklerini taşır. “Amel ve ibadetler birtakım şekil ve suretlerdir. Bunların ruhu, kendilerinde var olan ihlas sırrıdır.” Diyen İbn Atâullah melâmî meşrebe sahiptir (s.12).

İlk baskısı yine Dergâh Yayınevi'nden “Tasavvufî Hikmetler” adıyla 1990 yılında gerçekleştirilen eser, giriş ve iki bölümden müteşekkildir. Girişte, İbn Ataullah'ın hayatından, eserlerinden ve daha sonraki dönemlerde onun adına kurulan okuldan bahsedilmektedir. Birinci bölüm daha çok tasavvufî hikmetler, ikinci bölüm ise bu hikmetlerin şerh ve tercümeleleri üzerinedir. *Hikem*'in Arapça metni ve farklı dillerdeki baskı örnekleri kitabın sonuna eklenmiştir.

Birinci bölümdeki “Hikmetler” başlığı altında iki yüz kırk kadar tasavvufî hikmete değinen yazar, her bir hikmeti beyan ederken okuyucuyu bunların mana derinlikleri üzerinde tefekküre davet eder. Hikmetlerin en temel özelliği tasavvufî esasların, ıstılahların üç-beş satır halindeki kısa ve veciz bir şekilde ifade edilmiş olmasıdır. *Hikem* esas itibarıyla iman, ibadet ve tasavvufî ahlak üzerinde durarak okuyucuya kemâl ehli insan olmanın yapı taşlarını sunmaktadır.

İkinci bölümdeki “Şerh ve Tercümeler” başlığı altında Nifferî, Şeyh Zerrûk, Ali b. Hüsamüddin Hindî gibi yaklaşık altmış iki *Hikem* şarihinin şerhlerinden bahsedilmektedir. Bu minvalde Ali Urfi, Ahmet Mahir, Safvet Yetkin gibi şarihlerin Türkçe şerh ve tercümeleleri ele alınmakta; İngilizce, Fransızca, Almanca ve Malayaca gibi farklı dillerdeki tercümeleleri hakkında malûmat verilmektedir (s. 97).

Tercüme ve şerhlerinin sayısı yetmişi aşan *Hikem*’in, İslam dünyasında en çok şerh ve tercüme edilen birkaç eserden biri olduğu söylenebilir. Bu özelliği ile eser sadece Müslümanları değil, doğulu ve batılı ilim adamlarının da dikkatini çekmiş gözükmektedir. Onu 1972’de Fransızcaya tercüme eden P. Nwyia, “Hikem, Nil kıyılarında oluşan en son sûfî harikasıdır.” şeklinde ifade eder (s. 15).

Gözden geçirilerek yeniden yayımlanan bu baskının öncekilerden ayrılan en önemli yönü, *Hikem-i Atâiyye*’nin Arapça metnine de yer verilmesi ve hikmetlerin numaralarının bu metne göre yeniden düzenlenmiş olmasıdır (s. 6). Tercümedeki sade ve akıcı dil eseri, alanın uzmanları yanında konuya ilgi duyan genel okuyucu kitlesi için de bir başvuru kitabı haline getirmektedir. Eseri okuyucuyla tekrar buluşturan Mustafa Kara’ya ve Dergâh Yayınları’na teşekkür ederiz.